

V 34 čísle bol uverejnený článok „Stala sa chyba v katastri“ o spore Kalnej Roztoky a Klenovej o pozemok na plánovanú výstavbu bytovky Obecným úradom v Kalnej Roztoke na území katastra obce Klenová. Táto skutočnosť má svoje zaujímavé a zložité historické pozadie, ktoré súvisí so vznikom osád Kalná a Roztoka, ktoré dnes tvoria jednu obec.

Historické dokumenty hovoria, že obec Kalná a obec Roztoka sa zhodne po prvýkrát v dokumentoch spomínajú v roku 1567 pod názvami „Kalna“ a „Roztoka“. Podľa ústneho podania miestnych obyvateľov vieme, že najprv bola založená obec Kalná v doline Kalného potoka na nižšom konci dnešnej obce. Jej názov je odvodený od rusínskeho slova „kalnyj“ označujúci jej polohu, do vstupu ktorej bránili rozsiahle, ťažkopriechodné močiare. Ich vznik vyplýva z morfológie doliny Kalňanského potoka. Obec Kalná leží totiž v území, ktoré je zvyškom tzv. „poriečnej roviny“. Tadiaľto v minulosti tiekla rieka Cirocha od Stakčína a cez Ubľu sa vlievala do Uhu. Na začiatku kvartéru (pred 2 miliónmi rokov) došlo k horetvorným pohybom, kedy bol vyzdvihnutý hrebeň Ubého nad Kalnou, a tým došlo k prehradeniu Cirochy a zmene jej toku na Sninu. Pri Kalnom po týchto zdvihoch ostala pomerne široká dolina s nevýrazným výškovým prevýšením (20 metrov na dĺžke 2 kilometre), v ktorej Cirochu nahradil málovýdatný tok Kalného potoka. Kalňanský potok je ešte menej výdatnejší ako často vysmievaná Pichoľka, tečúca cez obec Pichne. Tento vodný tok pri tak mier-
nom klesaní vytváral meandre a močariny. Prví osadníci založili osadu Kalná prakticky uprostred dvoj-
kilometrového bažinatého úseku Kalňanského potoka, kde sa bolo možné dostať len po bočných ťažkopristupných svahoch hôr.

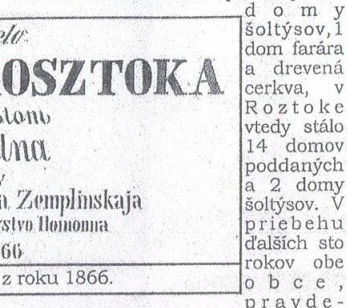
Miestni dedičania vravia, že obec Roztoku založili obyvatelia Kalného, ktorí sa usadili vo vedľajšej doline Roveňského potoka (dnes Ublianka) vo svojom katastri. Podľa ich slov by prvým domom postaveným v Roveňskom potoku mal byť mlyn, ktorý stal na chotárnej hranici s

Klenovou. Pravdou však je, že obec Roztoka musela vzniknúť skôr ako spomínaný mlyn, ktorý sa prvýkrát uvádza až v roku 1720, pričom v roku 1690 ešte neexistoval. Názov osady Roztoka pochádza od rusínskeho slova „rostoka“, čo označovalo miesto, kde sa rozchádzali dve doliny, resp. dva potoky. V tomto prípade sa tu rozchádzala dolina Kalného potoka s dolinou Roveňského potoka. O niečo vyššie - v strede dnešnej obce Roztoky - sa Roveňský potok ešte raz rozchádza, a to s dolinou Roztuckého

potoka a dané miesto nazývajú miestni Roztočka. V roku 1795 sa obe obce po prvýkrát spomínajú už pod spoločným názvom „Kalna cum Roztoka“. Na tomto mieste by bolo potrebné poopraviť tvrdenia historikov, ktorí vravia, že obe obce sa spojili až v polovici 19. storočia. Názvoslovie obci je skutočne pestré, menilo sa v tomto poradí: v roku 1838 sa úradne nazývala „Kalna Rosztoka“, v roku 1866 ju nachádzame pod názvom „Kalna-Rosztoka s osadou Kalna“, od roku 1888 až 1917 ich registrujeme pod úradným názvom „Kalná rozstoka“, po 1. svetovej vojne „Kalné“ a od roku 1927 až dodnes „Kalná Roztoka“.

Dnes už veľmi ťažko zistíme, čo bolo dôvodom ich zlúčenia. Keďže obe obce boli pomerne veľké, v 18. storočí nedošlo k zániku niektorej z nich, tak aby jedna musela prevziať správu nad druhou, nedošlo k ich splynutiu zástavbou, môžeme len usudzovať, že jediným možným dôvodom na ich zlúčenie boli majetkové a katastrálne príčiny. K tomuto záveru nás vedú súpisys katastrov, v ktorých sa obe obce spomínajú hneď vedľa seba, avšak výmera katastra sa viedla pod jedným spoločným číslom. Pravdepodobne dané administratívne

spojenie oboch obcí vyvolalo niekoľko zaujímavých skutočností v ich vzájomnom spoločenstve a zrejme viedlo k určitému vzájomnému súpereniu o dominantné postavenie, ktoré sa prejavilo nielen pri názve spoločnej obce. Zaujímavým faktom je skutočnosť, prečo sa pri zlúčení oboch obcí v roku 1866 stala väčšia z nich (Kalná) osadou tej menšej (Roztoky, ich spoločný názov bol totiž „Kalna-Rosztoka s osadou Kalna“). Zo štatistik vieme, že v roku 1600 v Kalnom stálo 13 domov poddaných, 2 d o m y šoltýsov, 1 dom farára a drevená cerkva, v Roztoke vtedy stálo 14 domov poddaných a 2 domy šoltýsov. V priebehu ďalších sto rokov obe o b c e , pravde-

podobne v dôsledku vojnových udalostí a epidémií schudobneli. V roku 1715 dokonca obec „Kalná“ neexistovala, všetky domy boli opustené. V Roztoke vtedy žilo len 6 rodín. V roku 1828 v Kalnom v 48 domoch žilo 381 obyvateľov a v Roztoke v 30 domoch 237 obyvateľov. Nielen počtom domov a obyvateľov bola Kalná väčšou obcou, ale i hospodársky vždy priemyselnejšou. Prvý pánsky majer sa síce spomína v Roztoke už v roku 1612, kedy bol zriadený na šiestich opustených dvoroch, avšak hneď zanikol. Druhý majer bol vybudovaný už v Kalnom. V roku 1810 jeho súčasťou bola palenciareň, mlyn, krčma a správovský objekt, ako to vyplýva zo súpisu majetkov po gróffe Wandernatovej. Z údajov z rokov 1866 a 1869 sa dozvedáme, že majer za grófa Redwita pozostával z 11 objektov, žilo a pracovalo tu 54 ľudí.

Jednou z možných odpovedí na otázku dominantného postavenia Roztoky je pravdepodobne vplyv cirkvi. V Kalnom už v roku 1600 stála fara a

urečeny Roztoky boli. Roztoka sa spomína až v roku 1623, avšak v obci chýbal farár, pretože na mieste, kde býval „Pop Jecsko“, ostalo celé „popst-“ pusté. Každá obec v roku 1750 bola samostatnou farnosťou. V roku 1792 samostatnou farnosťou bola Roztoka a Kalná len jej filiálkou. Tento stav pretrval až do druhej polovice 20. storočia. Teda v období spojenia oboch obcí Roztoka bola samostatnou farnosťou, ktorá mohla výraznou mierou ovplyvniť správu obce.

O snahách vymenenia sa Kalného nad dominantným postavením Roztoky svedčia fakty, že v roku 1866 sa Kalná spomína ako osada obce Roztoka, čomu sa prispôbilo i číslovanie rodinných domov. V roku 1838 číslovanie rodinných domov začínalo domom č. 1 v Roztoke (časť Roztucka) a pokračovalo domami pozdĺž Roveňského potoka, mlyna, krčmy do Kalnej, kde končilo na hornom konci. V roku 1866 sa číslovanie domov zmenilo tak, že v Roztoke (vtedy už pod názvom Kalna - Rosztoka) začínalo od krčmy a mlyna a končilo v Roztočke. V Kalnej číslovanie začínalo od nižšieho konca na vyšný. Veľmi zaujímavé údaje sú zo sčítania obyvateľov z roku 1869, z ktorého sa dozvedáme i pomenovanie jednotlivých ulíc v oboch obciach. V Roztoke sa ulica, kde stála krčma (dom č. 1) a mlyn (č. 2) nazývala „Chotárna“, lebo cesta spájajúca obec

trálnou hranicou s Klenovou. V roku 1866 škola bola len v Roztoke, neskôr si svoju školu postavili i Kalňania. Samostatne svoje školy mali obe obce do roku 1968.

Výstavba za socializmu si vyžadovala však výstavbu nových objektov pre rozvoj obce, avšak už spoločných. Hoci medzi oboma obcami na ich katastri jediným rovným priestorom bol cca 1 km dlhý úsek v doline Kalného potoka, pre nestabilné a zamokrené podlažie neboli tieto miesta vhodné na výstavbu. Za socializmu bolo všetko jednoduchšie, a tak nakoniec sa hájenka, škola, neskôr ihrisko, obecný úrad a kultúrny dom postavili na rovine pod mlynom v katastri obce Klenová. Iba pozemok pod školou sa podarilo previesť do katastra Kalnej Roztoky, a tak dnes je Kalná Roztoka možno jedinou obcou na Slovensku, ktorej všetky dôležité objekty sú na území inej obce - Klenovej.

Problematika historického vývoja Kalnej Roztoky je natoľko zaujímavá a zároveň zložitá, že dokázala popliesť i tak renomovaného historika ako je Ferdinand Uličný. Ten totižto vo svojej najnovšej knihe „Dejiny osídlenia Zemplínskej župy“ nepostrehol, že dnešná Kalná Roztoka je spojená z dvoch osád a údaje o Roztoke pričlenil k obci Stakčinská Roztoka.

Ing. Miroslav Buřal, Stakčín

Prosím Ťa, vždy pri mne stoj.

Dvadsaťdeviaty september a druhý október sú dňami, kedy si katolícky svet spomína na našich archanjelov, resp. anjelov strážnych. Slovo archanjel má koreň v gréckom slove archaios, čo znamená predný, prvý. Dobrých anjelov odmenil Boh najvyšším stupňom nebeskej blaženosti. Použil ich aj ako poslov k určeným ľuďom. Napríklad archanjela Gabriela pri zvestovaní Pannej Márii, že sa jej narodí Vykupiteľ sveta. Cirkve katolícka si zvlášť uctieva svätých archanjelov Michala, Rafaela a Gabriela. Vo svete je veľmi obľúbený sv. Michal, ináč pokladaný aj za vodcu vojska nebeského. Slovo Michal má v hebrejčine význam Kto, ako Boh? To znamená, že sv. Michal archanjel už svojím menom hlása nekonečnú velebnosť a moc Boha. Možno máme doma obraz, na ktorom spreďadza anjel strážny dieťa cez úzku lávku, vedúcu nad búrlivým potokom. Tento obraz krásne vyjadruje pravdu viery, že každý z nás má svojho anjela strážneho. Možno naň málo myslíme, možno sme na neho celkom zabudli. Ale on je s nami a chce nám pomôcť, aby sme prešli cez všetky lávky, úskalia a krížovatky na výslnie čnosti. Konajme tak, aby sme raz, až si nás Pán povolá pred svoj presväťtý trón skladať účty zo svojej pozemskej činnosti, nemuseli sa za mnohé skutočnosti hanbiť a spolu s nami aj náš anjel strážca. Nebudme nevdčití a nezabudnime sa anjelom strážnym aspoň v tieto ich sviatky za ich sústavnú, nezištnú a spontánnu pomoc úprimne sa poďakovať.

Stefan Ogurčák, Snina